

5 Spelen met poëzie

1	Inleiding	154
2	Een kans voor taalbeschouwing	154
2.1	Nadenken over dichten, de dichter en het gedicht	154
2.2	Via gedichten nadenken over klanken, woorden, zinnen	156
3	Spelen met poëzie In de kleuterklas	162
3.1	Algemene aanpak	162
3.2	Een gedicht kiezen	164
3.3	De opbouw van een activiteit “spelen met een vers”	166
3.4	Mogelijke spelvormen	166
3.4.1	Met voorwerpen	167
3.4.2	Met prenten	169
3.4.3	Dramatiseren	170
3.4.4	Met handen en vingers	170
3.4.5	Tekenen	172
3.4.6	Variëren in toon en volume	173
3.4.7	Werken rond ritme en tempo	174
3.4.8	Poppen of figuren inzetten	175
3.4.9	Beeldend werken	176
3.4.10	Spreek- of geluidenkoren	176
4	Versjes uit de oude doos	177
4.1	Schootliedjes of knierijversjes	178
4.2	Dierenrijmpjes	178
4.3	Handrijmpjes en vingerversjes	178

1 Inleiding

Kleuters maken kennis met literatuur via prentenboeken en voorleesverhalen, maar ook via poëzie. Poëzie die met bezieling en speelsheid aangebracht wordt, heeft beslist een meerwaarde. Poëzie biedt verrijking op tal van vlakken: kleuters luisteren en spreken, ontwikkelen een gevoel voor rijm en ritme, oefenen hun expressieve vaardigheden of experimenteren zelf met taal. Gevoelsgeladen gedichten kunnen dan weer iets teweegbrengen op het vlak van de sociaal-emotionele ontwikkeling. Ze kunnen kleuters ertoe aanzetten om spontaan te vertellen over hun belevingswereld.

Poëzie creëert mogelijkheden op verschillende domeinen. Door de diversiteit in het aanbod, kan een vers niet alleen een taalactiviteit op zich zijn, maar ook geïntegreerd worden in beweging, drama, beeldopvoeding of muziek.

In wat volgt, proberen we eerst te duiden hoe poëzie kansen kan bieden voor taalbeschouwing. Dit sluit aan bij ontwikkelingsdoel **NED.5.5** (De kleuters stellen zich vragen bij en reflecteren over taal en taalgebruik in concrete situaties: discrimineren van klanken, woorden; ritmische aspecten van taal, rijmen; intonatie en mimiek in relatie tot gevoelens, boodschap). Vervolgens wordt aangegeven hoe er in de kleuterklas gespeeld kan worden met poëzie. Het ontwikkelingsdoel dat hierbij past, is **NED.2.13** (De kleuters beleven plezier in het gebruiken van taal en het spelen met taal in concrete situaties.).

Tot slot komen er nog versjes van vroeger aan bod, de zogenaamde bakerrijmpjes.

2 Een kans voor taalbeschouwing

Taalbeschouwing bevat twee luiken: nadenken over taalgebruik en nadenken over het taalsysteem (bijvoorbeeld klanken, woorden, zinnen, teksten). Beide aspecten kunnen, bij de oudste kleuters weliswaar, gekoppeld worden aan poëzieonderwijs.

2.1 Nadenken over dichten, de dichter en het gedicht

De leraar kan met de oudste kleuters een gesprek voeren over wat poëzie is, wie poëzie maakt en hoe dat gebeurt. Daarbij is het van belang om een rijke taal te hanteren. Verschillende termen kunnen gebruikt worden: een dichter, gedichten schrijven, een gedichtenbundel, poëzie, een poëziebundel, een versje maken, enz.

Een aanknopingspunt kan bijvoorbeeld het verhaal *Vos en Haas en de bui van Uil* zijn (van Sylvia Vanden Heede), waarin Uil een gedicht maakt en dat

best moeilijk vindt. Of de leraar kan met een eenvoudige omschrijving aan de slag.

Bijvoorbeeld:

- Poëzie is veel zeggen met weinig woorden.
- Gedichten zijn gedachten die dicht bij elkaar gezet worden.¹⁴⁰
- Gedichten zijn meer dan alleen maar een hoopje woorden bij elkaar.

In een gedicht hebben woorden veel zeggingskracht en kunnen ze een heel verhaal vertellen of een hele belevingswereld oproepen. De leraar kan bijvoorbeeld een verhaal verzinnen rond een specifiek gedicht en aangeven dat de dichter het allerbelangrijkste in een paar woorden gezegd heeft en die woorden dicht bij elkaar gezet heeft. Hij kan laten zien dat een gedicht veel compacter is van vorm dan een prentenboek of een voorleesverhaal.

Dit sluit aan bij de aanpak die Geert De Kockere voorstelt.¹⁴¹ Hij benadrukt dat gedichten gedachten zijn, die gedicht worden. Gedichten zijn gedachten, ideetjes die de dichter opschrijft. Die ideeën komen in het hoofd van de dichter door goed te kijken, te luisteren, te voelen, te ruiken. De dichter moet over die ideeën nadenken, er als het ware op broeden. Zo houdt hij de mooiste of beste ideetjes over en schrijft ze dicht bij elkaar. Gedichten zijn dan gedachten die dicht bij elkaar staan. De dichter laat ons zijn gedachten lezen.

De leraar kan het groeiproces van een gedicht aan de hand van een voorbeeld illustreren. Bijvoorbeeld:

De leraar vertelt dat hij (of de dichter) een wandeling maakte en ergens in een wei iets geels zag staan. Hij ging wat dichterbij en zag dat het een gele bloem was en bovendien niet zomaar een bloem, maar een paardenbloem. Toen hij goed keek, zag hij dat er nog meer stonden en dat er zelfs stonden die bijna uitgebloeid waren. Die hadden rare dingetjes, pluisjes! Hij plukte er eentje, rook er eens aan en toen blies hij eerst zachtjes en toen harder en oeps... de pluisjes vlogen de lucht in. Toen moest hij denken aan parachutes, want die zweven ook door de lucht. Zo groeiden de ideetjes in zijn hoofd en de beste schreef hij op in dit gedicht:

Paardebloemenpluizenbol

Paardebloemenpluizenbol

Als ik blaas of als ik zucht

vliegen al jouw parachootjes

zomaar door de lentelucht.¹⁴²

140 (De Kockere, bijscholing "Gedichten zijn gedachten. Ververs de klas", CPE Tielt, november 2001)

141 (De Kockere, bijscholing "Gedichten zijn gedachten. Ververs de klas", CPE Tielt, november 2001)

142 (Van Os, 1997)

Om duidelijk te maken dat de dichter ideeën heeft, kan de leraar een koffer of doos vol “ideetjes” meebrengen. Dit zijn dan voorwerpen waarrond een gedicht gemaakt werd. Het voorwerp kan dan met alle zintuigen “bekeken” worden en besproken. Daarna wordt het bijhorende gedicht voorgelezen.

De kleuters kunnen eventueel samen met de leraar enkele mooie woorden zoeken bij een voorwerp. Dit kan het vertrekpunt zijn om samen met de kleuters een groepsgedicht te schrijven. In de bundel *Kijk eens wat ik kan! Vorming poëzie voor de oudste kleuters*¹⁴³ wordt uitgelegd hoe de leraar dit kan aanpakken. Vanuit het benoemen van zintuiglijke ervaringen worden woorden bijengesprokkeld. Er wordt nagegaan of er combinaties van woorden met beginrijm gemaakt kunnen worden. Vervolgens wordt er vooral geschrapt en verkort.

Er kan ook aangetoond worden dat gedichten meer zijn dan alleen maar een hoopje woorden bij elkaar. Soms zit er muziek in of ritme, een schilderijsje (= beeldspraak), rijm, een toneeltje, een verhaal. Wie goed luistert, kan horen dat dat er ook in zit.

Uiteraard is het nodig om een gedicht te kiezen waarin één van deze aspecten duidelijk aanwezig is. Eruit halen wat erin zit en dit op de voorgrond plaatsen, is de boodschap. Bijvoorbeeld: een versje met een duidelijke cadans klappen, stappen, zingen of rappen; een gedicht met een mooi beeld laten tekenen of schilderen; een gedicht met veel rijm aangrijpen om er een rijmspel mee te doen, enz.

2.2 Via gedichten nadenken over klanken, woorden, zinnen

Gedichten kunnen ook aanzetten tot nadenken over klanken, woorden en zinnen. Soms bevatten gedichten immers gekke klankencombinaties, nieuwe, onbestaande woorden, rare zinnen of opvallende rijmen. Kleuters kunnen daarover verwonderd zijn en zelf nieuwe dingen verzinnen. De leraar kan hierbij stilstaan en kleuters de kans geven om te experimenteren met taal. Enkele voorbeelden:

- **Werken rond een bepaalde klank.**

Een voorbeeld uit het boek *aa bee see van Vos en Haas* van Sylvia Vanden Heede.¹⁴⁴

*K is net een schaar.
Daarmee knipt de kapper
Hele bossen haar.
Korte kopjes, dikke krullen.
Knip en knap en klaar!*

143 (Van Damme, 2009)

144 (Vanden Heede, 2002)

De kleuters halen uit het gedicht woorden die met een k beginnen. Ze maken bijvoorbeeld een schaarbeweging telkens als ze een k horen, ze zoeken nieuwe woorden met die klank, ze maken alliteraties met k of werken visueel door de k's te zoeken in de tekst.

Nog een voorbeeld uit de bundel *Een rijm in mijn oor* van Riet Wille.¹⁴⁵

Z doet het niet goed

*Saa sie soo suu see.
Saag siek soon suur seep.
De son sakt in de see.*

*Seg ik het so goed?
Mijn szz weet niet hoe het moet.*

Bij dit gedicht kunnen kleuters opmerken dat s en z goed op elkaar lijken. Ze kunnen nonsenswoorden verzinnen met s of woorden zoeken met z en steeds z vervangen door s.

• **Werken rond eindrijm**

De leraar kan rijmwoorden weglaten in een gedicht en laten aanvullen door de kleuters. Riet Wille maakte zelfs enkele gedichten, waarbij de rijmwoorden enkel visueel weergegeven zijn.¹⁴⁶

In de klas heb ik:

een naald om te prikken
een een schaar om te ...

papier om te scheuren
en waskrijt om te ...

repen om te weven
en lijm om te ...

blaadjes om te vouwen
en blokken om te ...

weinig tijd
om mij te vervelen
en veel vriendjes
om mee te ...

Riet Wille

De laars kleur ik

De boot kleur ik

De schoen kleur ik

Het kasteel kleur ik

De pauw kleur ik

Het hart kleur ik

En boven mijn oog
kleur ik alle kleuren
van de regenboog!

145 (Wille, 2003)

146 (Wille, 1997) (Wille, 2003) (Wille, 1985)

- **Gedichten aanvullen met een woord of een zin**

Kleuters vullen dan een tekst aan, naar analogie met een voorbeeld. De aanvulling is nu niet een woord dat al gesuggereerd werd (zoals in de bovenstaande voorbeelden met rijm), maar is eerder een associatie die ze zelf moeten maken of een beeld dat ze moeten omschrijven.

Bijvoorbeeld:

Hokus, pokus, pilatus pas
Ik wou dat ik een .... was
omdat/want.....
.....

De bedoeling is dat kinderen om beurt tovenaars mogen zijn (met hoed en toverstaf) en daarbij het zinnetje moeten uitspreken.¹⁴⁷

Of ze stapelen zinnen zoals bij het onderstaande gedicht van Nannie Kuiper:

Dag poes op de tafel
Dag hond op de grond
Dag bloem aan de plant
In de pot vol met zand
Dag gras in de wei
Op het schilderij
Dag.....
Dag.....
Dag dag allemaal
Een kusje van mij

- **Raadsels oplossen en zelf maken**

Riet Wille schreef heel wat raadselrijmpjes, onder andere in de bundels *Raadsels te koop*¹⁴⁸, *Een rijm in mijn oor*¹⁴⁹ of *Kastje, wat past je?*¹⁵⁰. In dit laatste boek staan kasten centraal, met allerlei voorwerpen erin. Over die voorwerpen maakte Riet Wille de raadsels in het boek. Dit principe is bruikbaar bij de oudste kleuters. De leraar kan een aantal voorwerpen tonen en een raadselrijm zeggen dat bij een van de voorwerpen past. De kleuters raden welk voorwerp er bedoeld wordt. Visuele ondersteuning is hierbij noodzakelijk. Kunnen ze dit vlot, dan kunnen ze zelf experimenteren met taal en proberen om een raadsel te verzinnen.

---

147 (Korste, 1994)

148 (Wille, 1985)

149 (Wille, 2003)

150 (Wille, 2004)

Enkele voorbeelden:

*Tok tok tok.
Ik woon in een hok.
Ei ei ei.
Dat is ook van mij.
(kip)*

*Wie slijmt er
langzaam heen
en terug
met een huisje
op haar rug?
(slak)*

*Ik geef een
kus kus
kus kus
kus kus
aan mijn zus.
Hoe oud is mijn zus?
(6 jaar)*

- **Nonsenswoorden**

Een boek dat voor inspiratie kan zorgen, is *Pas op voor de gnaskop! en andere verzinsels* van Shel Silverstein. Het bevat gedichten over dingen die niet bestaan. Een voorbeeld:¹⁵¹

De zrbangdraldnk

*De zrbangdraldnk komt eraan!
Ik heb eens goed gekeken:
dit is hem dan! Al weet ik niet
hoe je hem uit moet spreken...*

De kleuters kunnen een zrbangdraldnk tekenen of zelf iets bedenken.

Sommige gedichten bestaan volledig uit nonsenstaal. Ze wekken daarom verwondering op bij kleuters. De leraar kan vragen aan de kinderen wat het gedicht zou kunnen betekenen en of ze zelf ook in nonsenstaal kunnen spreken. Een voorbeeld uit de bundel *De wereld in mijn handen. Beeldige handen vingerversjes*:¹⁵²

---

151 (Silverstein, 2008)

152 (Dieltiens, 2013)

Eun deun dip

*Eun deun dip.
Inne kanne kip.
Inne kanne dobbelmanne.
Eun deun dip.
Eun deun dip.
Vette kane kip.
Vette kane bokbanane.
Een deun dip.*

uit: *De wereld in mijn handen* © 2013 door Kristien Dieltiens

- **Stilstaan bij uitdrukkingen of bij figuurlijk taalgebruik**

Uitdrukkingen of dingen die niet letterlijk bedoeld zijn, bieden kansen om aan taalbeschouwing te doen. Zo bevat het onderstaande gedicht de uitdrukking “een uiltje vangen”, iets wat kleuters zonder duiding niet zullen begrijpen. Het gedicht komt trouwens uit een bijzondere bundel: “*Rare snuifers. Een prenten- en gedichtenboek.*”¹⁵³ Deze gedichtenbundel bevat niet alleen tekst en prenten, maar ook braille en een audio-cd. Op de kaft staat dan ook terecht dat het boek een “inclusieve leeservaring” biedt.

*Oogjes dicht,
snavelkje toe,
want je bent
een beetje moe.*

*Nog een zoen
op beide wangen
en dan gauw...
een uiltje vangen!*

Ook het onderstaande gedicht van Geert De Kockere zet aan tot het nadenken over de betekenis van woorden. Hoe komt het dat een zebrapad een zebrapad genoemd wordt? Wat kan het woord pad allemaal betekenen?

Zebrapad¹⁵⁴

*Een zebra en een pad,
Pas gewassen, pas uit bad,
Liepen samen door de stad.
Toen viel de zebra op de pad
En lag er in de stad
Een heel nieuw zebrapad...*

¹⁵³ (Dewitte, J. & Vlerick, F., 2011)

¹⁵⁴ (De Kockere, 1992)

- **Nadenken over intonatie en mimiek in relatie tot gevoelens**

In ontwikkelingsdoel 5.5 is ook opgenomen dat kleuters kunnen nadenken over intonatie en mimiek in relatie tot gevoelens. Dit kan aan de hand van gevoelsgeladen gedichten. Hoe kijken en spreken we bij een gedicht dat gaat over bang, boos, verdrietig, blij, enz.?

We geven twee voorbeelden van Luk Depondt¹⁵⁵, maar in zijn bundel *Dichter bij mij. Poëzie voor kinderen van twee tot twaalf* zijn er nog meer te vinden. Hij schreef niet alleen zelf gevoelsgeladen gedichten, maar hield ook een pleidooi voor het gebruik van gevoelsgeladen poëzie.¹⁵⁶ Gevoelsgeladen gedichten boeien kinderen, want ze roepen herkenbare gevoelens op. Dit lokt dan op zijn beurt weer taal en communicatie uit.

Bij het gedicht *Blij horen prenten*. De leraar kan de prenten vooraf al ophangen om nieuwsgierigheid op te wekken. Daarna bespreekt hij de prenten met de kleuters, laat de kleuters vertellen over het gevoel “blij” en het gevoel uitbeelden met lichaamstaal. Pas daarna wordt het gedicht voorgelezen.¹⁵⁷

Blij

*Blij,
als mama naar me lacht.
Blij,
mijn paps knuffelt me zacht.
Blij,
als je niet pest of plaagt.
Blij,
met jou speel ik heel graag.
Blij,
mijn beste vriend ben jij.*

In het gedicht over mama komen meerdere gevoelens voor. Ook hier kan visuele ondersteuning voor houvast zorgen om de verschillende gevoelens te koppelen aan mimiek.

*Mama is
soms lief
soms boos
soms triest
soms blij*

---

155 (Depondt, 1998)

156 (Depondt, 1997)

157 (Wauters, 1995)

*Maar
lief
boos
triest
of blij*

*Mama
is altijd
dé mama
van mij*

3 Spelen met poëzie In de kleuterklas

3.1 Algemene aanpak

Via de bovenstaande voorbeelden werd getoond hoe poëzie ingezet kan worden als middel om aan taalbeschouwing te doen. Dat dit op een speelse wijze kan, blijkt uit de voorbeelden. In de kleuterklas dienen gedichten niet om te analyseren of te memoriseren, maar om er werkelijk mee te spelen. Ontwikkelingsdoel **NED.2.13** (De kleuters beleven plezier in het gebruiken van taal en het spelen met taal in concrete situaties.) stelt duidelijk plezier en spelen voorop. Om het met de woorden van Geert De Kockere te zeggen: gedichten zijn als torentjes van plezier, gebouwd op een voetpad van papier ...

Welkom

*Welkom
op mijn voetpad
van papier.*

*Hinkel
rond mijn torentjes
van plezier.*

*Want voor jou
zet ik hier mijn gedachten op een kier...*

uit *Torentjes van plezier* © 1991 door Geert De Kockere

Gedichten dienen NIET om te memoriseren. De tijd van het opdreunen van versjes, van papegaaienwerk zonder meer en puur geheugenwerk is voorbij. Als de interesse van de kleuters gewekt is, als ze al vaak gespeeld hebben met hetzelfde gedicht, dan zeggen ze het vaak vanzelf mee. Het memoriseren van een gedicht kan dus wel het gevolg zijn van het spelen ermee, maar mag geen doel zijn.

De klemtoon ligt op het **actief beleven** van de taal van een gedicht, actief bezig zijn met een gedicht, ermee **spelen**, dingen doen. Versjes zijn er niet alleen om te zeggen en te lezen, maar ook om te dansen, te zingen en te spelen, enz.¹⁵⁸ De gouden regel daarbij is dat de leraar uit het gedicht moet halen wat er duidelijk in zit (rijm, ritme, intonatie, beelden, beweging, woordenschat, voorwerpen, klanken, ...) en daarmee aan de slag moet gaan. Een standaardaanpak waarbij elk gedicht opgedreund wordt met wat gebaren erbij, kan niet. Verscheidenheid in keuze en aanpak is een must.

Toch wil dit niet zeggen dat de leraar altijd wat moet aanvangen met een gedicht. Poëzie is al een doel op zich. Door het gewoon voor te lezen, kunnen kinderen al merken dat een gedicht leuk, gek, spannend, verrassend of ontroerend kan zijn. De leraar kan gedichten voorlezen als inleiding (sfeerscheping) of slot van een activiteit of gewoon tussendoor, zonder dat er verder iets mee gebeurt. Of de leraar kan op gedichtendag (de laatste donderdag van januari) een poëzieroute organiseren op school en op verschillende plaatsen een gedicht voorlezen.

De leraar kan ook gebruik maken van functionele gedichten (bijvoorbeeld als morgengroet, bij het opruimen, bij het aantrekken van de jassen, vrij spel, het vieren van een verjaardag). Een gedicht kan zelfs een ritueel worden, zoals het onderstaande gedicht dat elke namiddag door de juf en de klaspop (een hond) gezegd wordt, of het gedicht ernaast.

TOT MORGEN

*Een kusje
een aai
een pootje
Een zwaai
een neusje
een lik
we zeggen "tot morgen!"
mijn hondje en ik¹⁶⁰*

*Vlug mijn jas,
mijn boekentas.
Even zwaaien,
Nog een keer...
Dag vriendjes! Dag juf!
Morgen kom ik terug!¹⁵⁹*

Nog meer voorbeelden van functionele gedichten:

bij het opruimen:

bij het aantrekken van jas en muts:

Toverspreuk

*Rommel, rommel, rommel
onderbroek en sprookjesboek
duikbril, appelschil
tennisbal en wintersok*

*Riezerazerop
doe je mutsje
op
Riezerazeroe*

158 (De Schutter, 1990)

159 (Fournier, 1996)

160 (Kuiper, N., 2008)

rommel, rommel, rommel   *doe je jasje*
rommel   *toe.*¹⁶¹
ruim
je
*op!*¹⁶²

bij het stappen met een rij kleuters:

Stappen, stappen, stamp maar mee,
Met de voetjes alletwee.
Stop!
Wacht!
Heel zacht,
*Als een muisje in de nacht.*¹⁶³

Ook in het boek *Minimaal maximaal. Een boek vol talige tips bij routines in de onthaalklas en eerste kleuterklas*¹⁶⁴ zijn voorbeelden te vinden van functionele versjes.

Hierna wordt achtereenvolgens stilgestaan bij het kiezen van een gedicht, de opbouw van een activiteit “spelen met een vers” en mogelijke spelvormen.

3.2 Een gedicht kiezen

De leraar moet verschillende soorten gedichten aanbieden, niet alleen verhalende of humoristische versjes, maar ook gevoelsgeladen poëzie. Naast verscheidenheid is kwaliteit belangrijk. Het kan niet de bedoeling zijn om karamellenverzen of rijmelarij aan te bieden. Dichters zoals Luk Depondt, Nannie Kuiper, Geert De Kockere, Theo Olthuis, Miep Diekmann, Hans en Monique Hagen, Riet Wille, Edward van de Vendel, Joke Van Leeuwen, Johanna Kruit, Iene Biemans, Leendert Witvliet en nog anderen, zorgen voor gevarieerd materiaal.

Een gedicht kiezen gebeurt het best op basis van verschillende criteria.

1) De inhoud

De inhoud van een gedicht moet verstaanbaar en interessant zijn voor een bepaalde leeftijdsgroep. Gedichten voor de jongste kleuters sluiten goed aan bij hun leefwereld, zijn concreet en herkenbaar. Bij de oudste kleuters mag de inhoud origineler en fantasierijker zijn.

2) De taal

Voor de jongste kleuters sluit de taal bij voorkeur zo nauw mogelijk aan bij de dagelijkse taal. Het gedicht mag best taalverrijkend zijn,

161 (Auteur onbekend)

162 (Van Damme, 2009)

163 (Coussement, 2004)

164 (Boeckx, 2012)

maar het moet concreet en begrijpelijk zijn. Bij de oudste kleuters mag de taal gerust wat speelser zijn.

Er zijn bij voorkeur vormelijke elementen aanwezig, die het gedicht een meerwaarde geven, zoals rijm (beginrijm, middenrijm of eindrijm), ritme, metrum (= een regelmatig terugkerende cadans, een vast ritme dat steeds herhaald wordt), spel met klanken of herhaling. Herhaling maakt een gedicht eenvoudiger.

3) Mogelijkheden om het gedicht visueel te ondersteunen

Een gedicht wordt het best visueel ondersteund. Kan dit helemaal niet, dan gaat het wellicht om een gedicht dat te moeilijk is.

Prenten zijn mogelijk, maar de leraar moet niet altijd met prenten werken. Het werken met concreet materiaal geniet de voorkeur. Een gedicht kan ook uitgebeeld worden, in een poppenspel verwerkt of getekend.

Bij kinderen van de derde kleuterklas is het handig om met pictogrammen te werken, zo kunnen de kleuters zelf het gedicht voor Nieuwjaar of het gedicht voor de grootouders “lezen”.

4) De lengte

Gedichten voor de jongste kleuters zijn meestal kort (4 à 6 regels). Gedichten voor de oudste kleuters zijn meestal wat langer (8 à 12 regels of zelfs meer). De lengte van de regels en het al dan niet aanwezig zijn van herhaling, speelt ook een rol. Zo kan een langer gedicht toch eenvoudiger zijn. Wordt een gedicht enkel voorgelezen en gebeurt er verder niets mee, dan kan het zelfs wat langer zijn.

5) De spelmogelijkheden:

Het is een troef als de leraar allerlei spelmogelijkheden kan koppelen aan een gedicht. Kan het gedicht uitgebeeld worden, gespeeld, getekend, gedanst, gezongen, ... of kan er op basis van de inhoud een spelletje bedacht worden (bijvoorbeeld met de voorwerpen die in het gedicht voorkomen)? Kan het vers creatief taalgebruik uitlokken bij de kleuters¹⁶⁵ of kan het aanzetten tot het nadenken over taal?

Hoe meer mogelijkheden er zijn om actief aan de slag te gaan met het gedicht, hoe beter.

OPDRACHT 12

Kies een doelgroep en een thema. Zoek verschillende gedichten die passen bij het thema. Overloop de criteria en maak daarna een keuze. Werk daarna een activiteit uit rond het gekozen gedicht.

¹⁶⁵ (Wauters, 1995)